

FRANSA VE ALMANYA: “HAKKANİYET”, “ORANTILILIK” VE “ADALARLA” İLGİLİ BUGÜN TÜRKİYE’NİN SAVUNDUĞU İLKELERİ KENDİ DENİZLERİNDE KABUL ETTİRDİ: 24 EYLÜL AB ZİRVESİNDE BUNU HATIRLAMALARI GEREKİR:

1-ETKİN DİPLOMASİ VE DOĞRU DIŞ POLİTİKA VİZYONU ŞART:

Doğu Akdeniz’de, haklı olmamıza rağmen tamamen yalnız kaldık, ayrıca konunun önemini çok geç kavradık (GKRY 15 yıldır yoğun diplomatik girişimlerde bulundu). Hepimizin bildiği gerçekleri uzunca tekrar etmeden sadece şunu söylemek istiyorum; Cumhuriyet’imizin vizyonundan ayrılan dış politikamız ile Kıyıdaş Ülkelerin (başta Mısır, Suriye, İsrail) iç meselelerinde “pozisyon aldık”, ilişkilerimizi bozduk. Doğu Akdeniz gazının aranması, işletilmesi ve pazarlanması için 2019’da Kahire’de kurulan Doğu Akdeniz Gaz Forumu’na sadece Türkiye üye olamadı. Filistin Yönetimi *bile* Türkiye’yi dışlayan bu oluşuma üye oldu, Katar Devleti Petrol şirketi *bile* bu oluşum ile gaz arama/işletme yapacak şirketlerden oldu.

Hukuken istediğimiz kadar haklı olalım, unutmamalıyız ki, deniz yetki alanları açısından hayati önem taşıyan Münhasır Ekonomik Bölge (MEB) belirlemeleri *karşılıklı anlaşmalara* dayanmaktadır; Kıyıdaş Ülkelerle ilişkileri düzeltmeden Doğu Akdeniz’deki haklarımıza tam işlerlik kazandırmamız zor. Bu husus, diplomasi ve doğru dış politika vizyonu ile onarılır.

2- ULUSLARARASI HUKUK AÇISINDAN HAKLIYIZ: HAKLARIMIZI DOĞRU SAVUNMALIYIZ:

Avrupa Birliği liderleri 24-25 Eylül toplanacak: Türkiye’ye yaptırım uygulanıp uygulanmayacağı konuşulacak... **Türkiye’nin Doğu Akdeniz tezini en iyi anlayan ve destek veren ülkeler Fransa ve Almanya olmalı!** İki ülke de çok benzer bir durum yaşadı ve bugün Türkiye’nin savunduğu ilkeler ile MANŞ DENİZİ’NDE ve KUZEY DENİZİ’NDE yetki alanlarını korudular:

- **Fransa’nın “Manş Denizi” Davası [1977/78]:** Fransa ve İngiltere arası Manş Denizi yer alır. Manş Denizi’nde ise, Fransa kıyılarına çok yakın bir bölgede, İngiliz “Channel Islands” (Kanal Adaları) yer alır. [Adalarda 200,000’e yakın nüfus ve büyük bir bankacılık, ticaret ve tarım, balıkçılık sektörü vardır]. Fransa bu adalara deniz yetkisi verilmesine *karşı çıkmıştır*: tam deniz yetkisi verilse, Fransa Manş kıyısında son derece dar bir alana sıkışacaktı. Hakem Heyeti, kararında; kıta sahanlığı belirlemesinde adalara tam deniz yetkisi verilmesi durumunda Fransa’ya çok dar bir deniz yetki alanı

kalacağını, bu durumun “hakkaniyete aykırı” olacağından bahsetti. Adalara kıta sahanlığı vermedi, sadece “karasuları” (bir cep alanı) verildi. “Karasu” hakkının verilmesine de adaların büyük nüfus, aktif ticaret ekonomisi ve tarihi balıkçılık sektörü gerekçe gösterildi (Meis’de örneğin bunlar da yok; yani “karasu” cep alanı dahi olmamalı). Heyet, o “cep bölge” dışında Fransa’nın kıta sahanlığının belirlenmesinde İngiliz Adaları yok saydı ve Manş Denizi’nde ortadan hat geçirildi ve yarısı Fransa’ya kaldı. Özetle; bugün Türkiye’nin savunduğu i) hakkaniyet ve ii) adalara tam deniz yetkisi verilmemesi* ilkelerinden o gün Fransa faydalandı!

- **Almanya’nın “Kuzey Denizi” Kıta Sahanlığı Davası [1969]:** Bu dava da son derece önemlidir. Almanya, Hollanda ve Danimarka arasında Kuzey Denizinde deniz alanları sınırlandırma ihtilafıdır. Burada “eşit uzaklık” (ortay hat) kuralı uygulansa, Almanya’ya çok dar bir alan kalacaktı. Uluslararası Adalet Divanı, 1969 tarihli kararında; deniz yetki sınırlandırma davalarında sadece “ortay hattın” dikkate alınmayacağını; “hakkaniyet ilkelerine” (“*Equity Principles*”) vurgu yapmıştır. Birçok unsurun dikkate alınması gerekliliğine vurgu yapmıştır, özellikle; “kıyı uzunluğuna makul orantılılık” (“*reasonable degree of proportionality to the length of its coast*”) ilkesinden söz etmiştir. Bu dava sonrası ve bu ilkeler sayesinde, Danimarka, Hollanda ve Almanya arası gelişen müzakereler sonucu, Almanya *bu ilkeler olmasa* alacağı deniz alanının 1,5 katını almıştır.

**Manş davası bu yöndeki tek dava değildir; “adalara” kıta sahanlığı bağlamında tam etki tanımayan, sadece kısıtlı bir karasular cep bölgesi bırakan onlarca karar vardır. Romania-Ukrayna “Yılan Adaları” davası, Nikaragua-Kolombiya davası, vb. BM Deniz Hukuku Sözleşmesi’nde dahi (ki aleyhimize gördüğümüz için bu Sözleşme’ye taraf değiliz), Madde 59 “hakkaniyete” ve “her Tarafın menfaatinin önemine/büyüklüğüne” atıf yapmıştır.*

Yunanistan’ın Ege’de karasuları 6 milden 12 mile çıkarma tehditleri, silahsız olması gereken adalarda asker olması, 500 nüfuslu (ve Yunan ana karadan yüzlerce kilometre ötedeki) MEİS adasına ana kara gibi kıta sahanlığı ve MEB bağlamında tam deniz yetkisi istemesi: Bu talepler uluslararası hukuka ve hakkaniyete aykırıdır. Yunanistan’ın daha yeni İtalya ile imzaladığı MEB’de dahi (daha büyük adalara, ie, Othonoi) tam deniz yetkisi verilmedi. Yunanistan ayrıca bir EGE ülkesidir; Doğu Akdeniz ülkesi değildir. Türkiye’nin esas muhatapları Doğu Akdeniz’deki Kıyıdaş Ülkelerdir.

SONUÇ OLARAK: Avrupa Birliği, uluslararası hukuk ilkelerinden ve hakkaniyetten uzak tezlere “*körü körüne*” destek vermemeli; Türkiye’ye herhangi bir yaptırım kararı kesinlikle gündeme dahi alınmamalı: Kabul edilemez. Hükümetler gelip geçer, ama Türk milletinin hakları esas olmalıdır. Avrupa Birliği, Doğu Akdeniz yüzünden yaptırım kararı alırsa; Türk milleti

ile ilişkilerde kapanması zor bir yara oluşur. Türkiye daha da içine kapanır, yüzünü tamamen Orta-Doğu'ya döner. Bu sonuç ne AB ne de ülkemiz için hayırlı olur. [Maalesef şu gerçeği de hatırlatmak zorundayız: Son yıllarda, (iç siyaset amaçlı) hamaset söylemleri AB'de müttefiklerimizi çok azalttı].

Bu uluslararası "yalnızlık" elimizi zayıflatıyor: Artık rasyonel, Cumhuriyet vizyonuna saygılı, sadece ülkemizin menfaatini dikkate alan bir dış politika uygulanmalı. Ege ve Doğu Akdeniz'deki haklarımızı akıllı diplomasi ile korumalıyız. Uluslararası Hukuk'tan kaynaklanan haklarımızı daha güçlü bir sesle anlatmalıyız ve korumalıyız: Bunu başarmak için de, hem AB hem de Doğu Akdeniz Kıyıdaş Ülkeleri ile ilişkilerimizi ve iletişimimizi onarmalıyız, rasyonel bir zemine oturtmalıyız. Saygılarımla, Av. Ece Güner Toprak.